

Nová slovenská sci-fi

DOTYKY BUDÚCNOSTI

II.

artis
omnis

Nová slovenská sci-fi

DOTYKY BUDÚCNOSTI II.

artis
omnis

Zostavili: Martin Králik, Zuska Stožická
Autori: © Zuzana Droppová, Michal Hvorecký, Janko Iša,
Michal Jedinák, Peter Jelínek, Alexandra Pavelková,
Jana Plauchová, Jara Radošovská, Marek Slabej, Katarína
Soyka, Anton Stiffel, Zuska Stožická, František Škoda,
Lenona Štiblaríková, Jana Tabačková, Beáta Takáčová,
Františka Vrbenská, 2024

Cover © Zuzana Droppová, 2024
Slovak edition © Artis Omnis, 2024

ISBN 978-80-8201-244-9

Milí čitatelia,

presne po desiatich rokoch sa k vám dostáva pokračovanie antológie slovenskej sci-fi Dotyky budúcnosti. Dunajom zatiaľ pretiekli milióny hektolitrov vody a slovenskí autori uverejnili v edícii Margo vydavateľstva Artis Omnis viac než tri desiatky kníh. Svetové teploty stúpili v priemere o 1,21 °C a v našom bližšom i vzdialenejšom okolí sa udiali veci, aké sme predtým zvykli vídať skôr vo fantastických príbehoch než pri pohľade na správy z domova. Pandémia ako z pera Robina Cooka. Vojny. Tornáda. Masové vymieranie druhov. Šialení diktátori používajúci román 1984 ako príručku. Konšpirácie, pri ktorých Akty X blednú. Nástup umelej inteligencie. Tsunami prirodzenej hlúposti. Z hľadiska rozvoja technológií žijeme sci-fi. Z hľadiska spoločenského vývoja kľžeme smerom k antiutópii. A keď vezmeme do úvahy trendy životného prostredia, možno práve stojíme na prahu apokalypsy. Autori fantastiky to všetko vnímajú a reflektujú. Aj preto sú Dotyky budúcnosti II vážnejšie a bližšie k Zemi než prvý diel. No aby aktuálna dávka pesimizmu, politiky a boja o prežitie čitateľa celkom nezdolala, pridali sme v rámci zachovania žánrovej pestrosti štipku humoru, poetického videnia sveta, tajomný mimozemský život a štedrú dávku klasického vesmírneho dobrodružstva.

Podobne ako pokračovanie fantasy antológie Čas hrdinov, aj táto kniha je (s jednou výnimkou) tvorená výlučne z nových, doteraz nezverejnených textov. Tu sa však podobnosť končí.

Pripravili sme pre vás šesťnásť príbehov od sedemnástich autorov. Kvôli rozsahu sme museli zamietnuť viaceré známe mená, ich texty však nájdete na stránkach e-zinu Jupiter.

Silným motívom antológie je hrozba, že ľudská nezodpovednosť privedie prostredie na Zemi do stavu, keď nebude podporovať život tak štedro ako dnes. Ekologické memento nájdeme najmä v dvoch poviedkach, ktoré osobne radíme medzi to najlepšie, čo sme na Slovensku čítali.

Jednou z nich sa celá knihu začína. Alexandra Pavelková v najdlhšom texte antológie dopodrobna rozoberá fenomén hladu.

Zničené životné prostredie zasa presvedčivo približuje 4N1C/K4 Janky Tabačkovej.

Ďalšou výraznou spojovacou líniou textov antológie je fenomén umelej inteligencie. Anton Stiffel s predstavou UI ako všestranného asistenta vesmírnych cestovateľov pracuje už od začiatku autorskej kariéry a dôležitú úlohu jej prenechá aj v poviedke Ladový gambit, ktorú napísal spolu s Františkou Vrbenskou. V prácach ďalších autorov sa už použitie UI nespája s čisto pozitívnym účinkom (Dokonalá od Zuzany Droppovej, Posledná slovenská kozmonautka Michala Jedináka alebo Čchang-e XXIII. – Domov pre každého z pera Kataríny Soyky).

No a súčasnú realitu najviac reflektujú poviedky Michala Hvoreckého a Petra Jelínka. Ten svoj tradičný steampunk nahradil politpunkovou, bohužiaľ, stále aktuálnou víziou našej budúcnosti.

Tak do čítania, priatelia. Nech vám táto antológia privodí veľa príjemných chvíľ a aspoň niekoľko momentov zamyslenia.

Zuska Stožická, Martin Králik

Alexandra Pavelková

HLAD

Mal som pocit, že mi cudzie pohľady vypaľujú diery do chrbta. Oči sociiek na mne viseli, keď som sa vyhýbal ich kartónovým škatuliam. Horúčkovo svietili z ich vycivených tvári, vyzliekali ma, lúpali mi mäso z kostí. Možno videli aj odér strachu, ktorý sa okolo mňa vinul.

Tváril som sa, že sa ma tento každodenný rituál netýka. S búšiacim srdcom som odomkol vchod a vběhol dnu. Kým som zasa zamkýnal, vpredu v chodbe cvakli dvere. Domovníčka. Navonok som sa usmial, keby ma náhodou zahliadla, ale zlé svedomie ma primälo vtiahnuť hlavu medzi plecía.

Nuž, som zločinec.

Hore schodmi som šiel pomaly, aj keď by som ich najradšej vybehol. Ľudia, ktorí idú domov unavení z práce, predsa nebehajú. Za posledné dva roky som sa už naučil ukrývať nervozitu, hrať bezstarostného muža, ktorý má zamestnanie, sociálne zabezpečenie a väčšinu života pred sebou. Keby som nebol mladším manažérom, mohol by som byť hercom. Lenže dnes už do divadla nikto nechodí.

Predo dvermi bytu som sa poobzeral. Vzduch bol čistý. Odom-

kol som všetky zámky a až keď som bol dnu, vydýchol som si. Končne v bezpečí.

„To si ty, Janko?“ ozval sa z kuchyne traslavý hlas.

Prížmúril som oči, skopol topánky a rozbehol sa za ním.

Starký sedel na podlahe vedľa kredenca, palica sa váľala obďaleč. Tepláky medzi nohami mal mokré. Parkinson bez liečby postupoval desivo rýchlo. Zohol som sa, zaprel sa o stenu a zdvihol starého muža na stoličku.

„Kolkokrát som ti vravel, že keď niekto vojde, nesmieš ani muknúť? Čo keby som nebol sám? Čo keby to bola tá žena z prízemia?“ karhal som starkého miernym hlasom, zatiaľ čo som z neho sťahoval pomočené nohavice.

„Viem, zabudol som,“ zafufnal a smrkol. „Robím ti len starosti.“

Voda ešte tiekla, len elektrinu sme si už nemohli dovoliť. Navlhčil som utierku a očistil som ho. Na bedrách mu pribudli modriny, musel spadnúť aj v noci. Mám vlastne šťastie, že žijem v zatuchnutom starom dome s hrubými múrmi a podlahami, takže do susedných bytov neprenikne skoro žiadny zvuk. Okrem nových podliatin som si všimol, že starký zasa pochudol. Koža na stehnách mu ovisala, scvrknutý miešok takmer bez ochlpenia sa hompáľal na kostnatej panve. Aj keď sa mi občas podarí kúpiť niečo navyše, z prídelu pre jedného žijeme dvaja.

Tepláky aj slipy som hodil vedľa umývadla. „To nič,“ chlácholil som ho. „V práci sa mi darí. Našetrím a kúpim ti ďalší rok. Aj lieky. Oficiálne. Veď už nemám nikoho, iba teba.“

Naozaj viem už klamať bez mrknutia. Televízor ani rádio nemáme, a tak dedko nevie, že poplatok za jeden rok života navyše niekoľkonásobne presahuje výšku môjho ročného príjmu. Dovoľ si to môžu len tí najbohatší.

Dedko netuší, že sme zločinci.

Opláchol som si ruky, prestrel stôl a položil naň dva tanieri. Z ruksaku som vytiahol dve proteínové brikety a jedno zošúverené jablko.

„Večera,“ hlesol som veselo.

Starkému sa tvár poskladala do úsmevu. „Dnes máme nejaký sviatok?“ opýtal sa.

„Áno,“ pritakal som. Roztrhol som obal na brikete a položil ju na dedkov tanier. Jablko som očistil a pokrájal na malé kúsky – starkému už veľa zubov nezostalo. „Dnes máš osemdesiatdva rokov. Všetko najlepšie.“

„Živíó!“ zaspieval si popod fúz, lebo si pamätal, že nesmie byť príliš hlučný.

Žuli sme každý svoju briketu. Chutila aj voňala po šupkách z repky a ešte po niečom, čo bolo ťažké identifikovať. V skutočnosti ich nazývali „tyčinky“. Pod značkou Babička sa vyrábali trojaké – sivé natural, modré na slano a červené na sladko. Ani ako zamestnanec firmy som sa nedozvedel, z čoho sa vlastne brikety robia. Repková vôňa a olejový lesk ale predsa len čosi naznačovali. Môj zamestnávateľ deklaroval, že tyčinka obsahuje všetky bielkoviny, cukry, tuky, vitamíny a minerály v ideálnom pomere pre zdravú výživu. Najviac mi chutili slané „babičky“, hoci ich nezameniteľný pach bol skôr sladkastý. Nič iné na trhu pre ľudí mojej platovej triedy prakticky neexistovalo. Som zamestnaný, prinášam spoločnosti prospech, a tak mám denne nárok na tri tyčinky. Ak zaplatím nájom, vodu, občas ošatenie, lieky, mydlo a základné potreby, na iné jedlo mi veľa neostáva. Jedlo, skutočné jedlo, je nesmierne drahé. V podstate som na tom veľmi dobre, keď si môžem občas dovoliť nejakú drobnosť – ako jablko.

A tak sme s dedkom slávnostne večerali. Keď sme dožuli mrviacu sa briketu a spláchli ju vodou z vodovodu, pustili sme sa do jablka. Najprv som pohrýzol obielené šupky, ktoré starký prenechal mne. Pri prehĺtaní škriabali v krku, ale utešoval som sa tým, že určite obsahujú veľa vitamínov a vlákniny. Potom prišli na rad malé sladkokyslé kocky. Každú som nechal putovať v ústach, prehadzoval som ich jazykom, nech sa každý chuťový pohárik stretne s tým úžasným ovocím. Aby sme predĺžili svoje hody, chichotali sme sa na starých vtipoch. Spomínali sme na moju mamu, dedkovu dcéru, a časy, keď sme boli všetci spolu. Ako sme si v nedeľu popoludní zvykli vyjsť na zmrzlinu alebo na langoš s cesnakom a potom mi bolo zle, lebo som sa prejedol. Ako sme

chodili na výlety za mesto, robili si pikniky na lúke alebo šliapali na bicykli popri Hrone na Sliač a späť a rátali volavky a kačky. Trochu sme si aj poplakali.

Keď som z ohryzka vypreparoval jadierka, aby som požul aj tie, na moje prekvapenie sa z jaderníka vytrčil tenký biely červík s tmavohnedou hlavičkou.

„Ukáž?“ ožil starký. „Taká vzácnosť! Daj sem!“ Vrtko – na svoj stav – sa načiahol, hrčovitými prstami vytiahol červa z ohryzka a strčil si ho do úst. „Dobrá kúpa, aj s kusom mäsa navyše!“ zamliaskal.

Vybuchol som od smiechu. Hneď som aj smiech pridusil obooma dlaňami, ale plecía sa mi natriasali ďalej. Už dávno som sa necítil tak dobre.

Neskôr som spratal zo stola, pomohol starkému na záchod a umyť sa, a uložil ho spať do našej spoločnej postele. Kým som si prichystal veci na zajtra, už ticho chrápal. Prezliekol som sa a šuchol sa k nemu. Jeho kostnaté telo vydávalo už len málo tepla. Pritisol som sa k nemu chrptom a hrial ho sám.

Pri raňajkách som pred starkého položil na stôl rannú aj obedňajšiu briketu. Napriek tomu, že ruka ho už celkom neposlúchala, vzal tyčinku medzi palec a ukazovák a snažil sa v distingvovanom geste zdvihnúť malíček. Mrkol na mňa a ja som sa uškrnul – aj táto malá hra na gurmánsky luxus patrila medzi naše každodenné rituály.

Niekoľko hlasno zabúchal na vonkajšie dvere a briketa dedkovi vypadla.

„Kto je...“

Dvere vyleteli z pántov a treskli do chodby. Po nich vdupotali dnu maskovaní muži v uniformách polície. Kým som stihol zareagovať, dvaja priskočili ku mne. Vytiahli ma spoza stola a prirazili čelom k stene. Na pravom spánku som pocítil chlad skenera. Kútikom oka som zazrel, že skenujú aj dedka. Do hrdla mi vybehla žľč. Starký sa pokúsil vziať do ruky palicu, chcel vstať. Natiahol

som sa, aby som ho zachytil, ale jeden z policajtov ma zdrapil za zápästia, vykrútil mi ruky za chrbát a o sekundu nato mi na nich zaklapli putá. Nemohol som ani otočiť hlavu, lebo dvaja ma stále tlačili k stene, len som počul tupé údery a buchot.

„Podľa paragrafu číslo šesť, odsek jeden Zákona o práve na život ste obvinený z trestného činu prechovávanía osoby po životnom limite,“ zahučal na mňa zozadu muž v uniforme. „Máte právo nevypovedať.“

Srdce mi búšilo ako zvon, ako poriadne prestrašený zvon. Nedojedená briketa sa pýtala von. „To... musí byť omyl,“ habkal som a preglgal horké sliny.

„Máte aktualizované povolenie na predĺžené užívanie životného cyklu?“

„Určite ho tu niekde...“ začal som, kým mi došlo, že policajt sa nepýta mňa.

„Nechaj tak, Janko,“ ozval sa slabý hlas. „Nemám povolenie. Vzdávam sa.“

Zovretie povolilo. Rýchlo som sa otočil. Starkého držali pod pazuchami, sám nedokázal stáť. Na pravej strane čela, tesne vedľa čipu, mal čerstvú ranu. Krv mu stekala po hustom bielom obočí do oka a odtiaľ dolu tvárou, zmiešaná so slzami. Ruky mal spútané, nemal sa ako utrieť, tak len mrkal.

„Dedko,“ hlesol som cez gundžu v krku.

Uprel na mňa oko, vekom vyblednuté do svetlomodra. „Chcem sa s ním rozlúčiť. Ako človek.“

Hlas mal tichý, ale pevný, kedysi bol učiteľom. Nižší dôstojník kývol na kolegu. Ten pristúpil ku mne a sňal mi putá. Ako vo sne som obišiel stôl a starkého objal.

„Pod posteľou, pod podlahou, na horšie časy,“ zašeplal mi do ucha. „Ďakujem ti, vnúčik,“ dodal hlasnejšie.

„Stačilo.“

Odtrhli ma od neho. Vyvliekli ho von a potom dolu schodmi. Na polceste mu spadla jedna papuča. Zdvihol som ju a s prosebným pohľadom podal policajtovi. Zobral ju. Šiel som za nimi, nešímal som si chodbu plnú zvedavcov. Jeden kukláč otvoril auto,

druhý stlačil starkému bielovlasú hlavu a spoločne ho napchali dnu. Dvere sa zabuchli.

Dedko pritisol nos na okno. Slová zneli cez sklo tlmene. „Ži, Janko! Musíš žiť!“

Nevidel som dobre cez slzy, ale aj tak som sa snažil vryť si do pamäti jeho vráskavú tvár. Dnes ju vidím naposledy.

Z omámenia ma prebral štuchanec od policajta, toho s papučou. „V byte som vám nechal predvolanie na súd,“ mumlal spod masky. „Odporúčam dostaviť sa bez omeškania,“ dodal a jeho tmavé oči sa na mne chvíľu skúmavo pozdržali.

Potom nastúpil aj on a auto odišlo.

Chvíľu som stál na chodníku a hltal slzy. Okoloidúci ma obchádzali, ako keby som tam nebol. Ako neviditeľnú prekážku, ktorú síce nevedia postrehnúť zrakom, ale nejako ju vycítia a štítia sa jej hoci len dotknúť. Zamrazilo ma. Akoby tá ich ľahostajnosť k nešťastiu iného človeka bola predzvesťou čohosi horšieho.

Pomaly som sa otočil a na meravých nohách sa potácal späť domov. Susedia sa už ukryli vo svojich bytoch. Len v jedných dverách som ešte zachytil pohľad domovníčky, kým stihla zavrieť. Vyzerala spokojne.

Možno nás udala ona. Možno nie, to sa nikdy nedozviem. Vliekol som sa hore schodmi, v hlave mi trešľalo. Keď som prekročil napoly rozbité dvere a uvidel tú spúšť v kuchyni, všimol som si, že zo stola zmizli nedomojedené brikety a z vešiaka na chodbe moja bunda.

Nemôžem sa susedom čudovať.

Chvíľu som sa mocoval s dverami a márne sa snažil vsadiť ich naspäť do pántov. Potom som si uvedomil, že po dnešku to už nebude moja starosť. To mi pripomenulo predvolanie na súd. Dvere som len oprel o zárubňu a postavil k nim stoličku, aby nespadli.

Predvolanie bolo na dnes na desiatu. Justícia naozaj nestráca čas. Nestihnem ani zájsť do práce. I keď po dnešku...

Vedel som, čo ma čaká. Vedel som to od chvíle, ako som sa rozhodol ukryť starkého v mojom byte. Oficiálne spáchal samovraždu, tak ako mnohí v jeho veku. Žiť po osemdesiatke a plytvať tak zdrojmi určenými pre produktívnych občanov bolo protizákonné.

Pred svojimi osemdesiatymi narodeninami mnohí usporiadali skromnú oslavu, rozlúčili sa s príbuznými a sami si vzali život. Tí, ktorí to nedokázali, boli povinní dostaviť sa v určený deň a hodinu na Odživotné oddelenie Úradu sociálnych služieb. Tam sa ich už „ujali“ odborní pracovníci a humánne ich zbavili života. Telo zostalo majetkom štátu. Vláda deklarovala, že pozostatky každého človeka sa dôstojným spôsobom kompostujú, aby aj ten najzbytočnejší človek priniesol osoh spoločnosti. Povrávalo sa ale kadečo.

Poskladal som papier a strčil si ho do vrecka. Zo všetkých síl som sa snažil nemyslieť na to, čo práve v tejto chvíli robia so starým. Nešlo mi to. Dúfal som aspoň, že to netrvá dlho a že pri tom netrpí. Jemu už nemôžem pomôcť. Musím sa sústrediť na seba. To ja som dedkovi pomohol nafingovať samovraždu. Vtedy už ledva udržal v rukách pero, takže som s ním napísal list na rozlúčku, odniesol jeho oblečenie a topánky k rieke a nechal ich spolu s listom na moste. Potom som ho dva roky ukrýval. Za to ma čaká trest.

V našom štáte sú len dva druhy trestu. A do väzenia tu už nikoho nezatvárajú – veď by ho museli živiť.

Mám utiecť? Kam? Vycestovať do liberálnejších krajín je protizákonné. Ak by ma nezastreliť pri pokuse prekročiť hranice, bol by som odsúdený v superrýchlom procese. Za neuposlušnosť súdneho príkazu je tiež smrť. Takže kompost mám poistený dvakrát.

Som v riti.

Zosunul som sa na stoličku a hlavu ukryl v dlaniach. Urputná bolesť mi bránila rozumne uvažovať. Pred očami mi bežali obrazy, ako dedkovo chatrné telo porcujú, melú a hádzu do kompostéra. Znova ma naplo na vracanie. Ledva som dobehol do záchoda a vyvrátil napoly strávenú „babičku“ od raňajok.

Bolesť hlavy neprešla, ale aspoň trochu sa mi uľavilo. Niečo mám urobiť, drnčalo mi vzadu v mozgu. Áno, ísť na súd, pripomenul mi papier šuštiaci vo vrecku. Ešte niečo...

Vtom som si spomenul na dedkove slová, ktoré mi zašepkal do ucha pri rozlúčke. Rozbehol som sa do spálne. Kolená mi za-

duneli na dlážke. Odsunul som dedkovu váľandu a chvíľu hľadel na umelohmotné dosky. Skusmo som na ne zaľukal hánkami. Pod jednou to znelo duto a štrbina tu vyzerala byť o pol milimetra širšia, ako by mala.

Nie som veľmi technický typ. Zlomil som si dva nechty, kým mi napadlo skočiť si do kuchyne po nôž. Mal som predstavu, že dosky budú vzájomne spojené nejakým zaklapávacím systémom, ale na tomto mieste očividne spoj chýbal. Strčil som do škáry nôž a zatlačil.

Doska s tichým lupnutím odskočila. Podlaha ukrývala prázdny priestor – vlastne nie prázdny. Diera dlhá asi meter a široká dvadsať centimetrov bola takmer celá vyplnená briketami. Modrými aj červenými. Boli tu skoro všetky brikety, ktoré som v posledných mesiacoch dedkovi nechával na obed.

Oprel som si čelo o posteľ a rozplakal sa.

Kráčal som rušnou ulicou a dúfal, že vyzerám nenápadne. Rozhodne som nechcel pútať pozornosť, najmä nie na poklad, ktorý ma ťažil v ruksaku. Strach, že ma sledujú, že vedia, čo nesiem na chrbte, ma poháňal vpred, ale za utekajúcim človekom sa obzrie každý. A tak som kráčal navonok nenáhlivo, a zuby mi drkotali od nervozity.

Bloky domov som zanechal za sebou a vnoril sa do mestského parku. Staré stromy sa ešte týčili k nebu, ale trávnik už skoro úplne nahradila repka. Väčšina jej sladkastej vône vznášajúcej sa nad mestom pochádzala práve z tohto parku. Olejnosné rastliny obsadili aj viacero cestičiek vysypaných štrkom, len asfaltové chodníky ešte odolávali. Niektoré stvoly boli vyššie ako ja.

Vôňa bola taká prenikavá a ťažká, že sa mi točila hlava. Snažil som sa dýchať plytko a nerobiť prudké pohyby, aby som nerozvíril peľ. Obzrel som sa, či niekto nekráča za mnou, ale v bludisku vysokých rastlín bolo ledva vidno nebo nad hlavou. Báľ som sa, že som sa tu stratil a dochádza mi čas. Po pár minútach paniky som ju konečne našiel.

Busta Ľudovíta Štúra bola našťastie taká veľká, že ju ešte „žltý mor“ nepremohol. Pokrýval ju len mach. Odkedy sa rozpadol betónový podstavec a ona sa odtrhla a skotúlala na zem, každý nový primátor sľuboval opravu, lenže do žltej džungle už k pamätníku nikto nechodil. Aspoň nie v lete.

Znova som sa poobzeral a aj sa započúval. Nikde nikto. Chvatne som sňal batoh z chrbta a vybral z neho tašku s pokladom. Stovku červených a modrých „babičiek“ zabalených v igelite som zatisol poriadne hlboko pod zvyšky podstavca a priložil na ne ešte kus betónu.

Keď som sa zasa ponáhlal ulicami k budove súdu, prišlo mi na um, že aspoň jednu tyčinku som si mal zobrať so sebou. Neskoro.

„Ďalší.“

Hlas šľahol chodbou ako bič. Trhlo nami všetkými, ktorí sme čakali v rade. Od steny sa odlepil človek v okuliároch a na mľan-dravých nohách sa v sprievode dvoch uniformovaných strážcov pobral dnu. Žena stojaca tesne za dverami sa rozplakala. Ohnutá v predklone objímala dieťa, dievča, mohlo mať jedenásť, dvanásť. Muž mal ruky na ženiných pleciach. Svaly na sánke sa mu vlnili pod sivým strniskom.

Netrvalo to ani minútu, keď sa dvere otvorili znova. Strážnici vyviedli, či skôr vyvliekli toho pána s okuliarmi a on cupkal medzi nimi ďalej do chodby. Nezдалo sa, že by bol prítomný duchom.

„Ďalší.“

Žena prepukla v hlasný nárek. Bránila sa, keď ju pár policaj-tov ťahal dnu, od jej dcéry ju museli odtrhnúť násilím. Dvere sa zabuchli, plač utíchol. Mužovi sa roztriasli plecia.

Strážnici odvádzali jedného po druhom. Najprv do súdnej siene, potom do ďalších miestností v budove súdu, podľa toho, aký trest odsúdenca čakal. Rad sa rýchlo skracoval, superrýchly proces naozaj netrval dlho. Ventilátory bzučali na plné obrátky, ale vzduch bol aj tak presýtený strachom a pachom moču. Niektorí ľudia po vypočutí rozsudku kričali, väčšina plakala, ale ne-

bolo im to nič platné. Chodba bola plná policajtov, ktorí okamžite spacificovali každého, koho premohli emócie a túžba utiecť. Jedna žena vyšla von s výrazom nesmiernej úľavy na tvári a rýchlym krokom sa pobrala k východu. Ja takéto šťastie mať nebudem, dôkazy proti mne sú jasné a nespochybniteľné.

„Ďalší.“

Schmatli ma z každej strany a vtiahli dnu. Prešiel som prázdnu sieňou, ak nerátam ozbrojencov postávajúcich popri stenách a sudkyňu. Verejnosť zo superrýchlych procesov nebola vylúčená, ale kto by už sem chodil.

Žena v talári mdlým hlasom prečítala moje meno, dátum narodenia, číslo poistky a trestný čin, z ktorého som obvinený. Dodala, že ma prichytili priamo pri čine, čo potvrdzujú členovia skupiny rýchleho zásahu svojimi podpismi.

„Môžete predložiť nejaké dôkazy na svoju obhajobu?“

Namiesto odpovede som sklopil pohľad.

Sudkyňa ešte raz prelistovala papiere v mojom fascikli a zadívala sa na mňa. Nebola už najmladšia. Jej unavené oči pozerali na mňa bez citu, bez duše, ako by tu ani nebola ona sama, len akási naprogramovaná schránka.

„V mene Slovenskej republiky vás vyhlasujem za vinného z trestného činu prechovávanie osoby po životnom limite a nesplnenia si ohlasovacej povinnosti, čím ste prispeli k čerpaniu životných zdrojov pre osobu, ktorá na ne nemala nárok. Odsudzujem vás na prepadnutie všetkého hnutelného a nehnuteľného majetku, odobratie majetkových práv a odobratie práva na zamestnanie. Vzhľadom na vašu doterajšiu bezúhonnosť a dobré hodnotenie od zamestnávateľa vám ale zostáva nárok na sociálnu podporu. Rozsudok nadobúda právoplatnosť ihneď. Hlásťte sa neodkladne na príslušnom oddelení Úradu sociálnych služieb. Odveďte ho,“ doložila a pokynula dvom strážnikom.

Podlomili sa mi kolená. Sú veci, na ktoré sa nedá pripraviť. Dva roky, deň čo deň, večer čo večer ma prenasledovala predstava tejto chvíle. Tisíckrát som si prehrával v hlave, aké to bude, keď raz dedka odvedú a mňa postavia pred súd. Kompost alebo socka. Pritom socka znamená kompost, len s odkladom.

Stálo to za to? Do hrude sa mi zahryzol strach, že o pár chvíľ alebo dní budem lutovať, že som to spravil. Že som dal starkému dva roky navyše. Báľ som sa toho, čo bude, čo som doteraz vídal len u iných. Že prídem nielen o majetok, dôstojnosť, ale aj o vieru. O vieru, že som konal ako človek. Že zo mňa zostane len prázdna schránka ako z tých, čo už nejaký čas prežívajú na ulici. Ako z tej sudkyne, ktorá už videla toľko zla, že sa do jej hlavy už nič viac nezmestí.

Policajti ma vytrhli z myšlienok a prinútili sústrediť sa na prítomnosť. Pozbieral som sily a donútil som sa kráčať. Vo dverách som sa minul s ďalším nešťastníkom.

Za inými dverami mi nahrali do čipu nové údaje o mojom spoločenskom statuse. Prehľadali mi vrecká, zobrali kľúč od bytu aj papierové vreckovky. Všetko sa stáva majetkom štátu. V nasledujúcej miestnosti som sa musel vyzliecť a podstúpiť prehliadku telesných dutín. Keď sa presvedčili, že ani tam neskrývam žiadny majetok, zhabali mi topánky, oblečenie vrátane slipov a obdržal som sivú uniformu sociálneho občana a lacné tenisky na suchý zip. V ďalšej úradovni ma informovali, kde sa nachádzajú výdajne proteínových tyčínok a stanice základnej pomoci pre sociálnych občanov. Potvrdenie o tom, že mám nárok na jednu tyčinku denne, osobnú hygienu raz do týždňa a pomoc v prípade ohrozenia života, mi tiež nahrali do čipu.

Potom ma vykopli na ulicu.

Niekoľko minút som len tak stál, neschopný čokoľvek urobiť. Mrkal som do poludňajšieho slnka, v očiach ma pálili slzy. Napokon ku mne pristúpil jeden z policajtov, ktorí držali stráž pri vchode súdu, a poslal ma preč.

Nevedel som, kam mám ísť, ale po pár minútach chôdze som zistil, že sa blížim k námestiu. Hlava bola síce v „standby režime“, ale nohy ma niesli k zdroju vody. Pripadal som si vyprahnutý, citovo aj fyzicky.

Nebol som sám, čo sa prišiel osviežiť k fontáne, tiesnil sa pri nej asi tucet podobných ako ja. Niektorí mali už uniformy vybielené od dlhého nosenia, iní zasa tvrdé ako plech od špiny – tí to už vzdali. Voda zadarmo nežiarila čistotou a ani nechutila najlep-

šie, ale keď sa vám jazyk lepí na podnebie a vo vrecku nemáte ani cent, nemôžete si veľmi vyberať. Prípadné bacily boli v tejto chvíli mojou najmenšou starosťou.

Keď som uhasil najväčší smäd, ozval sa žalúdok. Raňajšiu briketu som vyvrátil, takže odvčera som vlastne nič nejedol. Tá oslava s jablkom – ako keby sa to stalo pred sto rokmi. Na súde ma láskavo informovali, že výdajňa proteínových tyčíniek v mojom obvode je otvorená medzi ôsmou a desiatou doobeda, takže dnes sa už k jedlu nedostanem. Bol som vyčerpaný, hladný, v hlave mi trešľalo. Netušil som, ako prežijem najbližšiu hodinu, deň, týždeň. Od strachu sa mi rozbúšilo srdce. V takýchto chvíľach by sa mal ozvať pud sebazáchovy, nejako ma nakopnúť, poradiť. Ísť za niektorým kolegom? Vlastne... bývalým kolegom? Kamarátom? Nie. Dobrota a spolupatričnosť sa už nenosia. Ľudia sú ukrytí vo svojich ulitách, úzkostlivo si chránia to málo, čo ešte majú. Nik mi nepomôže.

Vtedy som si spomenul na bohatstvo, ktoré mi zanechal dedko. Plný batoh brikiet. Môžem ich jesť, ale môžem s nimi aj obchodovať. Určite sa nájdu takí, ktorí budú ochotní za pár tyčíniek obetovať posledné gate. Zrazu sa mi dýchalo lepšie. Celý môj svet sa síce scvrkol na veľkosť batoha, ale čosi mi predsa len ostalo. Nádej. Vďaka ti, starký, zašepkal som.

Zvyšok dňa som sa potuloval po meste. Teraz som sa naň díval novými očami, očami bezdomovca. Videl som veci, ktoré som si predtým nikdy nevšimál: striedky nad bránami, pod ktorými by sa dalo ukryť pred dažďom. Autobusové zastávky, mosty, podchody. Prijazdové rampy, schodiská. Hrubé odpadové rúry, v tomto ročnom období len sčasti zaplnené vodou. Všade som nachádzal známky toho, že ich niekto obýva. Ako sa zvečerievalo a pomaly utíchal ruch na uliciach, tie miesta začali zaplňať pošmúrne, mlčanlivé siluety.

V bruchu mi škvrkalo. Keď opadol stres a prišlo otupenie, fyziologické potreby sa prihlásili o slovo hlasnejšie. Z nedostatku cukru

sa mi točila hlava. Cítil som sa slabý a z dlhého chodenia po tvrdej dlažbe ma boleli nohy. Nie som žiadny športovec. Predtým som väčšinu dňa presedel v kancelárii a tú trochu svalov som si nahonobil, keď som pomáhal dedkovi z postele do kúpeľne a naspäť.

Konečne sa zošerilo natoľko, že som sa odvážil vrátiť do parku. Obloha bola tmavá, hviezdy prikryli sivé mračná. Ledva som videl, kam stúpam. Báľ som sa aj dýchať. Každú chvíľu som zastal a dával pozor, či nezačujem cudzie kroky. Opatrne som sa blížil k rozbitému pamätníku a preglgal sliny, ktoré sa mi tvorili pri predstave rozbalenej brikety. Vôňa repky bola taká sýta, že by sa snáď dala jesť sama o sebe, v skutočnosti však len zvýrazňovala prázdnotu môjho žalúdka.

Dvakrát som sa musel vrátiť, lebo som v tme zle odbočil a skončil v nepriechodnej húštine. Potom som zakopol o veľký úlomok betónu. Srdce mi poskočilo. Klakol som si a ohmatával zem pod zlomeným podstavcom. Kamene, hlina. Tu to bolo. Sem som to dal.

A nie je to tu.

Obľiala ma horúčava. Zúfalo som lozil po štyroch dookola, nedbal som na to, že si driapem kolená na ostrých úlomkoch. Čo ak som ho zatlačil hlbšie? Temeno som si obil o spodnú časť podstavca, ako som sa snažil vtiahnuť hlbšie do škáry. A až výhrazné zapraskanie betónu ma prinútilo spätkovať.

Vyčerpane som sa zvalil tvárou do špiny. Predstava stovky „babičiek“, ktoré mi dedko tak obetavo odkladal na horšie časy, mi vohnala do očí slzy. Chcel som si ich utrieť chrbtom ruky, ale hánky aj dlane som mal oškúlené, iba čo som si po tvári rozmachlil krv.

Bolelo ma brucho. Predstavil som si, ako mi tráviace šťavy rozpúšťajú žalúdočnú stenu, a v okamihu mi bolo ešte horšie. Hladný, špinavý, bez práv a strechy nad hlavou. Bez rodiny. Ako keby som behom jedného dňa stratil ľudskosť. Keby som tu, v repkovej húštine teraz zomrel, nik by si to nevšimol. Baktérie a huby ma rozoberú na kompost a bude zo mňa ďalší záhon žltého moru.

Striaslo ma. Ochladilo sa, schyľovalo sa k dažďu. Prinútil som sa postaviť. Nohy ma nechceli niesť. Tackavo som hľadal cestu zo

zelenožltého bludiska, v tme som už ledva rozoznal, kadiaľ som sem prišiel. Po nekonečných minútach tápania som pod lacnými podrážkami konečne ucítil dlažbu. Rýchlo som sa zorientoval a pobral na koniec námestia. Míňal som ľudské postavy ležiace pri múre obchodného centra, ktorého horné poschodie prečnievalo nad prízemím a tvorilo tak vítaný úkryt pred dažďom. Zamotaní do starého oblečenia, pár šťastlivcov aj do diek či plachiet, vyzerali ako kokóny hmyzu. Na rohu budovy nejaká rodina viedla tichý rozhovor, ale aj ten sa pomaly vytrácal.

Prepotkýňal som sa cez kedysi rušnú križovatku a parkovisko. Bolo obsadené, skoro v každom aute niekto spal. To boli tí bohatší. Pokračoval som k mostu a popri ňom som zliezol dolu svahom k vode.

Hladina rieky bola vysoká. V horách sa ešte topí sneh a napĺňa Hron tak, že sa vylieva z regulovaného koryta. Kedysi to tu páchlo po rybine. Dnes bolo cítiť skôr chémiu a splašky. Býval tu krdeľ kačiek, chodili sme ich s mamou kŕmiť. Dnes tu už nehniedzili. Všetko, čo sa dalo, ľudia zjedli počas prvej hladovej zimy. Sem-tam sa vo vode ešte mihla nejaká ryba, ale ak rýchlo nezmizla do bezpečnejších končín, padla za obeť nejakému šikovnému rybárovi.

V ľadovej vode som si vypláchol škrabance a zmyl krv. Žltý mor pokrývajúci oba brehy tu bol o čosi nižší ako v parku a husto ho križovali vydupané chodníčky. Rieka očividne slúžila sockám ako kúpeľňa – a podľa zápachu aj záchod. Vládol tu pokoj. Mohol by som si ľahnúť do repkového porastu, ale bál som sa. Často som počúval, že zmizol ten alebo onen človek. A opustený breh rieky, kde pre hukot vody ťažko počuť vlastného slova, je na zmiznutie ako stvorený.

Len čo som si na to spomenul, kútikom oka som zaregistroval pohyb. Rýchlo som sa obzrel. Celkom sa už zotmelo, takže obrysy dvoch postáv som skôr vytušil ako videl. Trčali z repkového porastu a blížili sa ku mne. Otočil som sa a začal sa škriabať po svaahu k ceste. Na mokrej zemi sa mi v nekvalitných teniskách šmýkalo. Spadol som, no hneď som sa zasa zdvihol a driapal sa preč.

„Stoj!“ preťal hučanie rieky chrapľavý mužský hlas.

Ten druhý sa zachechtal.

Nečakal som. Viac-menej štvornožky som sa stále dral nahor, kým som pod nohami nepocítil asfalt. Potom som sa rozbehol ako zmyslov zbavený, až kým som nedorazil späť k nákupnému centru. Matné svetlo poskytovalo dojem relatívneho bezpečia. Skupina ľudí, ktorí sú na tom podobne ako ja, bola presne tým stádom, kam som sa potreboval zaradiť, aby som prežil noc. Bol som zablatený, špinavší, ako keď som išiel k rieke, ale živý. Už nikdy tam nepôjdem potme a sám.

Vtedy sa spustil dážď. Studené kvapky mi zmáčali hlavu a plecia a o krátky čas začala voda presakovať aj nižšie.

„Môžem?“ hlesol som smerom k balíčku šiat, z ktorého vykúkali sivé vlasy. Medzi ním a ďalším spáčom bolo vidno pár centimetrov dlažby, hádam by som sa tam vošiel, keby sa trochu pomkli.

Človek nereagoval. Zopakoval som otázku hlasnejšie.

„Pál do piče!“

Zaťal som zuby v snahe potlačiť triašku. Presunul som sa kúsok ďalej a skúsil sa vtesnať pod striešku k rodine s deťmi, ale dočkal som sa tiež len vulgárnych slov a buchátu. Na piaty pokus sa z kľbka spiacich ľudí vystrčila ruka s kusom kartónu a jeden človek sa posunul trochu hlbšie pod striešku. Vďaka som chňapol po kartóne, kým si to nerozmyslí, a ľahol si naň, tesne vedľa ostatných.

Moji susedia mierne zapáchali. Na chrbte ma však aspoň trochu hrialo teplo sálajúce z druhého človeka. Keď zafúkalo, dažďové kvapky zanášalo ku mne. Áno, bol to určite dážď a nie moje slzy.

V noci som sa zobudil len raz – ktosi ma zdrazil za vlasy a zavesil mi baterkou do tváre. Srdce sa mi rozbúchalo, ale ten človek sa bez slova presunul ďalej. Pochopil som, že to niekoho hľadajú policajti. O kúsok ďalej strážnici vytiahli zo skupinky spáčov, ktorí ma večer počastovali úderom, muža a ženu. Spýtali im ruky a odvádzali ich preč. Obaja hlasno nariekali. Vystrašilo

ma to a hodnú chvíľu som sa ešte triasol. Ostatní sa však nenechali vyrušiť a onedlho sa spod striedky obchodáku znova ozývalo hromadné chrápanie.

Ráno som vstal medzi prvými a išiel k rieke. V dennom svetle som videl schody, ktoré viedli z chodníka priamo na breh – len pár metrov od šmykľavého miesta, kadiaľ som sa plahočil večer. Za bieleho dňa mi tu nič nehrozilo. Bolo tu živo. Na mieste, kde sa kedysi vyloďovali rafty, vládol ruch. Hemžili sa tu muži, ženy a aj dosť veľa detí. Niektorí si v studenej vode prali a obratne sa vyhýbali odpadkom, ktoré niesol dravý prúd.

Potrebu som urobil za krikom vedľa mosta. Bol to nepochybne obľúbený krik. Keďže včera som skoro nič nejedol, to, čo zo mňa vyšlo, bolo len produktom stresu a únavy, voňalo to nevábne a štípal z toho zadok. Papier som nemal. Zašiel som obďaleč, stiahol som si nohavice a poriadne sa umyl.

Voda bola naozaj ako ľad, takže nie všetci k rannej očiste pristupovali takto podrobne. Možno o pár dní, najneskôr týždňov aj mne prestane záležať na vlastnom smrade a kožných chorobách. Keď je človeku zima a cíti hlad, luxusom je aj trocha tepla a jeden poriadny hlt jedla. Akéhokoľvek.

Keď som dorazil na výdajné miesto prídelov, rad sa už ťahal cez celú ulicu. Každých dvadsať metrov postávali dvaja uniformovaní policajti a dohliadali na poriadok. Napriek tomu raz tu, raz tam vznikali šarvátky. Väčšina ľudí však stála odovzdane, jedni so sklopenými hlavami, druhí sa zvedavo obzerali.

Zaradil som sa za ženu stredného veku. Nižšia postava, jednoduché oblečenie sociálneho občana vyblednuté častým práním. Okolo goliera sa jej vinula červená vlnovka vyšitá jemným retiazkovým stehom nejakou tenkou plastovou niťou. Aj rukávy mala trochu nazberané. Svetlé, mierne prešedivené vlasy si natočila na valčeky z kartónu a prichytila motúzikom. Ešte sa nájdu ľudia, ktorí sa aj v tejto neutešenej situácii potrebujú niekomu páčiť.

„Dobrý deň,“ pozdravil som sa.

Obzrela sa, zvedavosť sa jej zabľýskala v modrých očiach, ale odzdravila len zo slušnosti. Bezpochyby sa nevyfintila kvôli socke ako ja. Nezazlieval som jej to. Ak túži po tom, aby si ju niektorý

z policajtov alebo náhodný okoloidúci všimol a zmenil jej život k lepšiemu, rád jej to doprajem. Aj sebe by som doprial.

Šuchtavým krokom sme sa posúvali dopredu. Strašne mi škvrkalo v bruchu. Za mnou podobne koncertoval vysoký kostnatý chlapík, spoločne sme hrali duo pre črevá a orchester.

V jednej chvíli sa vpredu čosi zomlelo. Odkiaľsi zboku sa zrazu vynoril štíhly tieň, človeku, ktorý odchádzal od okienka, vytrhol z ruky práve vyfasovanú briketu, a už ho nebolo. Policajti ani nestihli zareagovať. Okradnutý muž spustil krik.

„Svoj dnešný prídel ste už dostali, nárok na ďalší máte zajtra ráno. Opustite priestor,“ zvýšila hlas sociálna pracovníčka za sklom.

„Vzal mi ju! Veď ste to videli!“ nariekal muž.

Úradníčka kontrovala, že na jeho čipe je už dnešný výdaj zaregistrovaný a druhú proteínovú tyčinku mu nemá ako vydať.

„Daj mi moju tyčinkúúúú!“ zaúpel okradnutý a začal lomcovať mrežou na okienku.

Dvaja najbližší policajti priskočili a nasilu ho odtrhli. Poučili ho o protiprávnom správaní a pridali pár rán obuškom. V rade to zašumelo. Úbožiak sa plačúc pobral preč. Keď prechádzal popri mne, zachvel som sa. Bol vycivený na kosť, po takmer priehľadnej koži na tvári mu tiekla krv. Cítil som nutkanie podať mu aspoň vreckovku, ale nemal som.

Namiesto toho som sa nadýchol a dobre poobzeral okolo seba, či nezbadám hrozbu, ktorá pripravila tohto človeka o jeho jedlo. Nebol som sám. Všetci v rade znervózneli a snažili sa vytvoriť aspoň pár centimetrov voľného priestoru medzi sebou a najbližším čakajúcim. V ťaživom ovzduší som sa posúval dopredu a v bruchu mi škvrkalo stále viac. Už som rozoznával sociálnu pracovníčku. Tvár jej poznačila únava, nie dnešná, ale taká, keď niečo, čo nerobíte radi, trvá veľmi dlho.

Poučení incidentom, ktorý sa odohral pred chvíľou, mnohí svoju tyčinku rozbalili a zjedli okamžite, ako ju dostali. Iní si pritisli úlovok k hrudi a pelášili preč, obzerajúc sa, či ich niekto neprenasleduje. Pri pohľade na to, ako odchádzajú s jedlom v rukách, sa mi spíal Pavlovov reflex a preglgal som naprázdno.

Konečne som prišiel na rad. Pootočil som hlavu, sociálna pracovníčka naskenovala môj čip, nahrála údaje o dnešnom výdaji a vtisla mi do ruky vytúženú briketu. Pevne som ju zovrel v hrsti a spätkoval. Nevedel som, či ju mám zjesť rovno tu a riskovať, že mi ju niekto vydrapí – tak ako tomu zbitému mužovi –, alebo si nájsť bezpečnejšie miesto. Napokon som zostal stáť obďaleč, dosť blízko policajtov, ale dosť ďaleko od ľudskej stonožky, ktorá sa vinula ulicou.

„Ujo, nie ste vy kamarát môjho ocka?“

Sklopil som pohľad dolu, odkiaľ prichádzal ten hlas. Modrooké dievčatko so strapatými svetlými vláskami nedbanlivo stiahnutými gumičkou sa mi dívalo rovno do tváre. Na sebe malo normálne tričko, mikinu a legíny, takže to asi nebola socka.

„Tvoj ocko? A ako sa volá?“ nahol som sa bližšie.

Dievčatko sa pozrelo nabok, akoby premýšľalo. „Volá sa... Kiš-kiš medokýš!“ skríklo so smiechom a otočilo sa na päte.

Zozadu do mňa niečo narazilo. Ako som padal, reflexívne som natiahol ruky dopredu. Neviem, či mi tyčinka pritom vypadla alebo mi ju vytrhli, všetko sa odohrало príliš rýchlo. Zrazu som bol na zemi a odo mňa sa vzdľaloval dupot dvoch alebo troch párov detských nôh.

Vyhŕkli mi slzy – od bolesti, poníženia aj sklamania.

A aj od hladu.

Nasledujúci deň sa mi podarilo do brikety aspoň dvakrát zahryznúť, kým som o ňu prišiel podobným spôsobom. Nebol som v tom sám. Mesto brázdili stovky zúfalcov s horúčkovitými očami a prázdnyimi žalúdkami. Všimol som si detské gangy, ale aj partie starších, ktorí sa neštítali násilia. Obklúčili osamelého človeka alebo aj pár a s pomocou vyhrážok alebo rovno bitky ich okradli o jedlo.

Niečo musím urobiť, lebo na ulici neprežijem. Prispôbiť sa, naučiť sa v tom chodiť. A to veľmi rýchlo, lebo nedostatok jedla sa už začal prejavovať – mal som návaly slabosti a poruchy sústre-

denia. Začal som si viac všímať ľudí. Najmä tých, ktorých som v „normálnom“ živote iba obchádzal pohľadom. Pokúšal som sa čítať z ich pohybov, z ich očí, reči. Skúšal som rozpoznávať skryté hrozby, možné riziká, ale aj prípadné výhody, ktoré anonymita socky v meste ponúka.

Nešlo mi to veľmi dobre. Bol som na ulici nový a ak som správne pochopil, skúšky tu prebiehajú veľmi rýchlo a drsne. Kto sa neprispôsobí okamžite, toho ulica pohltí.

Doslova.

Prespával som tam, kde prvýkrát. Dvaja ľudia odtiaľ odvtedy zmizli, vraj sa to stáva často. No vďaka tomu sa vytvorilo miesto pre mňa. Komunita si zvykla udržiavať a brániť svoje nocľazišká, kým sa nenašla partia silnejších, ktorí ich odtiaľ vyhnali. Alebo kým ľudia jednoducho nezmizli.

„Zajtra pôjdem s tebou,“ ozvalo sa spod prikrývky, tej istej, odkiaľ mi niekto v prvú noc podal kus kartónu. „Ukážem ti, ako si ubrániš jedlo. V žalúdku ti tak vŕzga, že sa pri tom nedá spať.“

Zalapal som po dychu. Po útrapách posledných dní to bolo prvé vlúdnejšie slovo, ktoré som počul od iného človeka. Snažil som sa nazrieť pod handru neurčitej farby, ktorou mala tá osoba zakrytú hlavu. No nespokojným zavrčaním mi dala najavo, že nemám pokúšať šťastie. Tak som sa len uložil a užíval si trochu tepla, ktoré sálalo z vedľa ležiaceho tela.

Ráno som sa zobudil prvý. Nebolo spoľahlivejšieho budíčka ako bolesť žalúdka. Len čo som sa pohol, vyblednutá prikrývka u môjho suseda odletela nabok. Ukázalo sa, že je to susedka.

„Ahoj,“ pozdravil som sa.

„Ahoj,“ povedala a zažmurila do ranného slnka. Rýchlo si kľakla, zbalila prikrývku i kartón do úhľadných kociek a napchala si ich do batoha. Mala približne toľko rokov čo ja, azda trochu viac, ale možno jej tých pár vrások pridával život na ulici. Pieskovozlté vlasy mala úhľadne zastrihnuté vo výške brady a relatívne nedávno umyté, čo sa tu tak často asi nevidí. Stále žmurila, ako keby potrebovala okuliare, a tak som mohol hádať, či sú jej oči modré alebo sivé.

„Volám sa Anka,“ povedala, zatiaľ čo si ma premeriavala.

„Ja som Jano.“

„Poď so mnou, Jano,“ povedala, a ja som neváhal.

Kým sme stáli za sebou v rade, vysvetlila mi veľa vecí. Ako si mám zapásať tričko, aby som si zaň mohol zasunúť cennejšie veci vrátane jedla. Ako si mám všetko poistiť mikinou. Kde je bezpečné sa najesť a kde rozhodne netreba ukazovať, že mám pri sebe nejaké jedlo. Ako a kde si mám uplatniť týždenný nárok na osobnú hygienu a pranie šatstva. A predovšetkým, že nemám veriť nikdy a nikomu.

„Ani tebe?“

Prevrátila oči. „Mne môžeš. To ja som hlúpa, že verím tebe,“ zasmiala sa a musel som uznať, že jej smiech bol príjemný.

V ten deň sa mi po prvýkrát, odkedy som sa rozlúčil so starým, podarilo zjesť celú tyčinku. Pripadalo mi to, akoby od našej poslednej spoločnej večere uplynuli roky. Žul som posledný hlt, myslel naňho a v očiach sa mi hromadili slzy.

„Nerev,“ povedala Anka. „Plač vyčerpáva. Šetri si sily.“

Dvom sa nám lepšie darilo čeliť nielen chladu, ale aj zlodejom a podvodníkom. Brúsili sme spolu po uliciach, prehrabovali odpadky a odpadky z odpadkov. Občas sa nám pošťastilo. Tu sme našli ohryzok, inde papierik s pár omrvinami či novú a čistú kartónovú škatuľu. Raz sme vyhrabali topánku. Anka mi ukazovala, pred kým a pred čím si mám dávať pozor, kde sú bezpečné zóny, kde sa zdržiavajú policajti a kde priekupníci. Kupčilo sa so všetkým. Hlavným platidlom bolo jedlo a po pôvode ponúknutých vecí zväčša nikto nepátral. Ľudia, ktorí žili na hrane, by doslova predali aj vlastnú starú mater za kúsok chleba.

V noci sme sa túlili jeden k druhému. O svojich predchádzajúcich životoch sme hovorili málo. Anka mi prezradila, že predtým, v normálnom živote, pracovala v sklade potravín. Sfalšovala pár dokumentov, aby pomohla k briketám navyše svojej kamarátke, ktorá už nejaký čas žila na ulici a otehotnela. Anke na to prišli a odsúdili ju podobne ako mňa. Kamarátku odvedli policajti a už nikdy ju nevidela. Keď mi o tom rozprávala, napriek svojim vlastným radám plakala.

Dni plynuli. Každé ráno sme stáli v rade pred výdajňou. Roz-

právali sme sa a počúvali rozhovory, hádky a náreky iných sociiek. Pretriasali vyjadrenia vlády, ktoré sa priebežne objavovali vytlačené a prilepené na nárožniach. Polovica bola o hľadaných zločincoch a varovaniach pred zločinmi rôzneho druhu. Druhú polovicu tvorili sľuby a vyjadrenia, že potravinová kríza bude čoskoro zažehnaná. Pod každým úradným oznamom bolo logo hlavného sponzora vlády – firmy Babička.

Počúvali sme aj povesti o stratených údoliach plných života kdesi na vidieku. Zachytil som ich aj predtým, v normálnom živote, ale keďže môj normálny život zahŕňal priveľa práce, starostí a strachu, nevenoval som veľkú pozornosť rozprávkam. Dnes som si s radosťou vypočul legendy o lánach dozrievajúcej pšenice, zemiakov a pasúcich sa čriedach dobytká. Síce mi pritom tiekli sliny a žalúdok škvŕkal ostošeť, ale aspoň som nemusel myslieť na to, že spím na kuse kartónu a na koži pod už zapáchajúcim oblečením som si našiel nepekne štípance. Predstava úrodných polí, kombajnov a zberačov paradajok bola potrava aspoň pre dušu.

V skutočnosti z vidieka každý deň prichádzali do mesta noví kostlivci s horúčkovo svietiacimi očami. Ponúkali čokoľvek za kúsok jedla. Tvrdili, že prídelový systém sa za hranicami väčších miest zrútil už dávno. Dedinčania už vyjedli posledné zásoby zo svojich pivníc a sýpok, a čo nevyjedli, to im ukradli.

„Keď ti dieťa umiera od hladu, kamarát – nekararát, ráta sa len to, čo máš v žalúdku,“ komentoval to jeden z novoprichádzich.

Vykladal aj o tom, že dodávky potravín prepadávajú ozbrojené bandy lupičov a takmer nikdy sa nedostanú na miesto určenia. „Zjedli sme všetky domáce zvieratá. Nové nikto nechová, lebo nielo čím krmiť!“

„Aj zver sa vytratila z lesov,“ pridal sa druhý muž v čerstvo nafasovanej uniforme socky. „Pre diviaky zákaz prejsť cez hranice neplatí,“ povzdychol si závistlivo.

Viacerí vidiečania tvrdili, že sa do poslednej chvíle snažili na svojich neplodných poliach zbaviť pôdu agresívnej repky a umelelo opelovať hospodárske rastliny. Cesty do miest sú vraj vrúbené

mŕtvami, ale nikdy nie nadtľho – mnohí sa vraj od hladu nešťitia poslúžiť si ľudským mäsom...

„To všetko spôsobil ten žltý mor,“ odpľula si jedna žena.

Nie repka, to ľudia. Ľudia to všetko spôsobili.

Týždeň svojho života na ulici som oslávil – s Ankinou pomocou – v Stredisku sociálnych služieb. Ukázala mi, ako mám použiť hygienickú bunku. Keď mi referent nasnímal čip, mohol som vstúpiť dovnútra, vyzliecť sa, napchať šaty do pračky so sušičkou a stráviť pätnásť nádherných minút v tesnej kóji pod sprchou s teplou vodou. V dávkovači bola dokonca aj jedna dávka mydla. Kým prebehol prací a sušiaci cyklus, stihol som sa oholiť jednorazovým strojčekom a dať si trochu do poriadku vlasy.

Vlastná tvár v zrkadle ma trochu prekvapila. Vystúpil mi nos a líčne kosti. Do svalov a pokožky sa vrylo napätie a akási tvrdosť, ktorá mi predtým chýbala. Moje nové ja sa potom oblieklo do čistého. V najvyšší čas, lebo nad vchodom do bunky už začala blikáť kontrolka. Môj nárok na osobnú hygienu sa blížil ku koncu, tak som urýchlene vypadol.

Vonku ma už čakala Anka, podobne čistá a voňavá. Vyzerala pekne – nie ako krásky z časopisov či filmových plagátov, ale tak milo a žensky.

Vtedy som ju prvýkrát pobožkal. A potom, v hlbokom lese žltého moru, na tvrdom betónovom podstavci Štúrovho pamätníka, sme ten deň s Ankou oslávili znovu. Že žijeme. Že sme sa nevzdali. A že sme ešte stále ľuďmi.

Zvykal som si na hlad. Bol stály a všadeprítomný. Neprevjavoval sa len pocitom prázdnoty v útrobach, bolesťou, keď tráviace šťavy trávili žalúdok samotný. Dával o sebe vedieť aj návalmi únavy a nervozity. Niekedy som celé hodiny nedokázal myslieť na nič iné, iba na jedlo. Mučil som sa predstavami vôní, ktoré som si pamätal z detstva, chutí, ktoré vedela vyčarovať mama.

Ranná tyčinka hlad nedokázala poraziť, len ho zvýraznila. Zabezpečila, aby sme prežili, ale nie celí. Hlad z nás pomaly ohlo-

dával tuk, svaly, radosť, sebavedomie, ale aj empatiu. Robil z nás šelmy – alebo obete.

Mal som však Anku. Rovnako šlachovitú a kostnatú, aký budem čoskoro aj ja, keď stratím všetko, čo som si na svojom tele nahonobil počas „normálneho“ života. Anka ma udržiavala pri rozume aj ľudskosti.

Keď som neskôr znova hladkal jej útle boky a prstami preberal rebrá, vrátila sa mi spomienka na to, ako pred pár dňami neľútostne zmlátila inú ženu. Nechala ma postrážiť náš batoh plný pokladov, kým si odskočila do krovia pri rieke. Keď sa na mňa zvalila akási staršia žena, myslel som si, že jej prišlo zle. Prineskorom som si uvedomil, že mi vydrapila popruh z prstov a uteká preč.

Rozbehol som sa za ňou. Zrazu popri mne preletela útla postava a nechala ma vzađu. Plnou rýchlosťou vrazila do zlodějky a strhla ju na zem. Bleskovo sa vyzula, prišliapla jej ruku a začala ju obšívaf teniskou. Žena vystrela ruky na obranu, kryla si tvár. Nečakal som a vzal si batoh späť.

„Zlodějka špinavá!“ kričala Anka. „Že sa nehanbíš okradnúť rovnakých chudákov ako ty!“

Domyslel som, si, že posledná veta patrila prípadným divákom. Anka ležiacu ešte ženu oplula a potom sa udýchane obula. „Musíš si dávať lepšif pozor,“ povedala mi chlácholivo ako dieťaťu. Uši mi zahoreli, trochu hanbou, trochu zranenou pýchou. A aj hrdosťou, že práve ja mám takúto levicu.

O týždeň levica zmizla.

Večer sme si ľahli na naše miesto pod strieškou obchodáku. Odkedy sme objavili spoločnú intimitu, zvykli sme spávať v tesnom objatí a hriať sa navzájom. Keď som sa zobudil, na pleci som ešte cítil vôňu jej čerstvo umytých vlasov, ale jej teplo už vyprchalo. Musela vstať skôr. Možno išla na záchod, hovoril som si.

Stále sa nevracala.

Ako sa zobúdzali ostatní, pýtal som sa ich, či si nevšimli, kedy a kam Anka odišla. No každý len pokrútil hlavou.

„Opýtaj sa v ošetrovni,“ skúšal mi poradiť svetlovlasý chalan, ktorý s rodinou spával obďaleč. No jeho mama ho potiahla za ruku a nesúhlasne pokrútila hlavou.

Srdce mi zovrel strach.

Niekoľko hodín som ešte otáľal na mieste a čakal. Donekonečna som si prehrával, kedy som ju videl, cítil naposledy. Mohol ju niekto odlákať? Mohla odísť sama z vlastnej vôle? Nebol som pre ňu príliš veľkou príťažou?

Nie, to by neurobila. Posledné dni sme prežívali čosi podobné šťastiu. Bola mojím malým prístavom v rozbúrenom mori. Veril som, že aj ja som niečím podobným pre ňu. Neodišla by bez slova. Nebola by tu nechala svoj batoh.

Potom som si uvedomil, že som takmer zmeškal vydávanie jedla. Dobehol som tesne pred záverečnou. Bol som príliš rozrušený a nevšimol si partiu výrastkov, ktorí ma obklúčili, len čo som sa vzdialil od výdajne brikiet. Bez veľkých ceremónií mi vykrútili tyčinku z ruky a boli preč. Tak nejako mi to do tejto situácie zapadlo.

Pustil som sa obchádzať ošetrovne v meste. Všade som nahlásil Ankino meno, opis a číslo poisťky, no nikde neprišla ani ju neprivezli. Ani nemali záujem sa o tom rozprávať.

„Zmizla? Jednoducho zmizla?“ uistovala sa sestra na príjme v ošetrovni za vlakovou traťou.

„Z ničoho nič,“ pritakal som.

Mladá žena chápavo prikývla a v modrých očiach sa jej zračil smútok, ako keď sa malému dieťaťu zdráhate vysvetliť, že jeho obľúbený starký sa už odobral na onen svet. Chcel som ešte niečo povedať, ale ona odvrátila zrak a kývla na muža s krvavou ranou na hlave, aby pristúpil k pultu.

Šiel som preč.

Do večera som blúdil ulicami. Pristavoval som sa pri každom, koho som poznal aspoň z videnia. Počas uplynulých týždňov sme sa s Ankou stretávali väčšinou s tými istými ľuďmi. Vedeli sme, ktorí sú viac-menej slušní a ktorým sa máme radšej vyhnúť. Pamätali si nás. No keď som sa spýtal na Anku, všetci krútili hlavami. Keď zapadlo slnko, bol som utrmácaný a ubolený.

Uložil som sa pod striešku, ale strhával sa na každé suchnutie. Každý náznak som pokladal za obrys Ankinej postavy. Mal by som pokračovať v hľadaní. V noci je však mesto pre osamelého

človeka nebezpečné. Lenže čo ak je Anka niekde tam, rovnako sama? Mohla sa zraniť. Mohli ju omylom zobrať policajti a odsúdiť za niečo, čo nespáchala. Mohla pri Hrone šliapnuť vedľa, padnúť do vody a strhol ju prúd.

Predstavu na to najhoršie som vytrvalo odháňal.

„Už sa prestaň hemžiť, chcem spať,“ zamrmľal sused spod prikrývky pri stene.

Na zvuk jeho hlasu som takmer nadskočil. Potom som sa ale schúlil do kľbka a lahol si. Bol som vyčerpaný, psychicky i emocionálne, podobne, ako keď zoberali starkého a ja som sa prvýkrát ocitol na ulici.

Zobudil som sa na letmý dotyk na pleci.

Strhol som sa, ale ruka ma pritísila k zemi. Nado mnou sa skláňal cudzí muž, či skôr chalan, tvár mu čiastočne kryla kapučňa. Cez ústa držal prst v jednoznačnom geste. Spýtavo som sa na neho pozrel, chlapec ma pustil a pokynul mi, aby som šiel za ním.

Urobil som to čo najtichšie, aby som nepobudil ostatných. Chalan si posunul kapučňu viac do čela – celkom zbytočne, lebo mesiac zastrelí mraky a bolo vidno ledva na pár krokov.

„Hľadáš svoju kamošku?“ opýtal sa ma pošepky, keď sme zašli mimo dosluchu spáčov.

Srdce sa mi rozbúšilo. „Niečo o nej vieš? Kde je?“

Chlapec prikývol. „Zavediem ťa k nej. Ale musíš byť ticho, ani muk.“

Rýchlym krokom sa pustil ku kostolu, potom zahol doprava a pokračoval smerom k Hronu. Netušil som, kam ma vedie. Minuli sme most cez rieku a rozvaliny bývalého Daňového úradu. Anka ma varovala, že v jeho okolí to v noci nie je bezpečné, no zazrel som tam len pár nezreteľných tieňov. Chalan sa bez slova ponáhlal ďalej smerom k Borovej hore, občas sa obzrel cez plece, aby videl, či idem za ním.

Sledoval som ho a po chvíli si uvedomil, čo sa mi na ňom zdá čudné. Nebol vychudnutý. Nenosiť ani typické oblečenie socky. Mal normálnu mikinu, síce ošúchanú, ale stále sa dala rozoznať tmavá, možno čierna farba a na chrbte svetlejší znak podobný lebke so skríženými hnatmi. Motorkár alebo čo.

S kým sa to, preboha, Anka zaplietla? A prečo mi nedala nič vedieť?

Prebehli sme cez tiché sídlisko, vyšliapali kopec popri Arborete. Na pozadí temného neba sa nejasne rysovala stará budova kúpeľov. V jazierku sa odrážalo svetlo, ktoré slabo blikalo v dvoch či troch oknách bez skla – sviečka alebo baterka. Hrdlo mi stisol strach. Už roky som nebol v týchto končinách, a nikdy nie sám, uprostred noci.

„Sme tu,“ chalanov hlas preťal nočné ticho.

Po chrbte mi prebehli zimomriavky. Pozrel som sa na blikajúce svetielka v oknách a znova na neho. „Kde je Anka?“

Chlapec si ležérnym pohybom zhrnul kapucňu z hlavy. „Tu,“ uškrnul sa a pohladkal sa po bruchu.

Trvalo mi to asi sekundu. Potom sa mi zastavilo srdce. „Ty...“

„Mäsko prišlo!“ ozvalo sa zboku a zo všetkých tieňov dookola sa začali vynárať postavy.

Stuhol som. Približovali sa ku mne desiati či dvanásti. Mladí, napospol dobre živení, dobre oblečení, medzi nimi aj pár dievčat.

„Aj tučnejšiu ryбку si mohol, z tejto sa veľa nenajeme,“ uchechtol sa mladík v svetlej bunde.

Otočil som sa na útek, ale jeden z tých robustnejších ma zrazil k zemi. V hlave mi zadunelo a z rozbitých úst sa vyrinula krv. Chcel som vstať, no kopanec do žalúdka ma zvalil naspäť. Potom, ako niekto vykrikol, že naklepané mäso chutí lepšie, sa na mňa vrhli všetci.

Vtedy vzduch rozbil hlasný výbuch. Najprv som bol presvedčený, že mi niektorý z nich rozbil lebku. Nasledujúcich pár sekúnd som nepočul nič, čo ma ešte utvrdilo v domnienke, že umieram. Údery prestali. Vzápätí chlapčiská začali čosi vykrikovať, nerozumel som im však. Opatrne som si siahol na hlavu, zdala sa byť celá. Krv z rany na čele mi tiekla do očí, takže som skoro nič nevidel, ale počul som dupot mnohých nôh. Potom znova všetko stíchlo. Na chvíľu. Tesne predtým, ako som stratil vedomie, sa z diaľky ozvalo húkanie sirén.

Prebral som sa v ošetrovni – v tej za traťou. Napravili mi zlomený nos a vydezinfikovali väčšinu viditeľných rán. Od personálu – a ďalších zranených – som sa dozvedel, že v noci sa veľká skupina sociiek vlámala do mestských skleníkov. Keďže väčšina starostlivo vypiplaných rastlín bola ešte len vo vegetačnej fáze, všetko tam zničili a administratívnu budovu vyhodili do vzduchu. To bol ten výbuch, ktorý som počul, zatiaľ čo ma mlátili tie decká. Polícia vzápätí urobila záťah po celom meste a tak našli aj dúpá ludožrútov – a aj mňa. Detektív, ktorý ma prišiel vypočuť, si zapísal moju výpoveď a prezradil mi, že v jazierku sa našlo množstvo ľudských kostí.

Keď ma dostatočne olepili leukoplastmi a podpísal som svedeckú výpoveď, poslali ma preč. Ani nové šaty mi nedali.

Svoju rannú briketu som prešvihol.

Dobitý na tele aj na duši som sa túlal po meste so svojím najvernejším spoločníkom – hladom. Bolela ma každá kosť, v hlave mi búšilo, tak som len okrajovo vnímal, čo sa deje. Policajné patroly sa nápadne vynímali na každom rohu. Všade vládla nervozita a strach. K tomu všetkému sa ešte aj ochladilo a trpel som zimou. Teplá sprcha by ma zohriala, ale nepamätal som si, kedy mám na ňu znova nárok, všetko sa mi v hlave pomiešalo.

Na druhý deň sa objavili vyhlášky, že z dôvodu ozbrojeného útoku na majetok mesta a jeho zničenie magistrát znižuje dávky pre sociálnych občanov na jednu proteínovú tyčinku za dva dni počnúc dňom, takže dnes sa brikety nevydávajú.

Bol som už teda tri dni bez jedla.

Dopoludnie som strávil opretý o stenu obchodného domu. Nebol som schopný prinútiť sa ani postaviť. Potom ma náhla bolesť brucha zdvihla na nohy a zahнала k Hronu. Tam som si čupol do repky a snažil sa neomdlieť, zatiaľ čo zo mňa špliechala smradlavá tekutina. Keď bolesti konečne trocha poľavili, horko-ťažko som sa obliekol a dovliekol naspäť do mesta k fontáne. V útro-

bách mi horelo, jazyk sa mi lepil na podnebie, no voda mi aspoň zahasila mučivý smäd.

Na Anku som nevládal ani myslieť. Večer som sa skydol na svoje miesto pri múre a noc som strávil na polceste medzi horúčkovitým spánkom a bdelosťou.

Ďalšie ráno som sa v sprievode svojich spoluspáčov dovliekol k výdajnému miestu. Ruky sa mi triasli, keď mi do nich pracovníčka so skleným pohľadom podávala tyčinku. Takmer som si ju ani nedokázal rozbaľiť. Aj tak som však zjedol ledva polovicu – ani som nezbadal, kto mi zobral ten zvyšok.

Bol som slabý ako mucha. Točila sa mi hlava, nevedel som v nej udržať ani jednu súdnú myšlienku. Vlastne jednu áno, ale tá bola neodbytná a tlačila sa na mňa zo všetkých strán – zo sivých múrov, z mokrého chodníka, mútnych očí ostatných societ: Umieram.

Umieram, a ak sa niečo nestane, tak aj umriem.

Nevedel som, čo by sa malo stať. Nemal som žiadnu predstavu o tom, čo by som mal urobiť. Pretože keby bola nejaká nádej na riešenie, už by som na to prišiel, kým mi bolo lepšie.

Opieral som sa chrbtom o múr a počúval bzučanie. Prišlo mi čudné, kde sa tu vzal hmyz. Po hodnej chvíli som si uvedomil, že ten zvuk sú v skutočnosti hlasy okoloidúcich ľudí, no už nerozoznávam jednotlivé slová. Z horúčkovitého bdenia som plynulo sklúzol do horúčkovitého spánku. Keby niektorý z ľudozrútov prišiel po mňa teraz, hádam by som si to ani nevšimol. A keby aj, bolo mi to jedno.

Aj tak umriem.

„Si slaboch,“ povedala mi Anka. Napriek zlostným slovám jej tvár vyzerala ustarostene. Prenikavým pohľadom sa mi zavíťavala do duše, rozpúšťala mi útroby. „Si slaboch,“ zopakovala a hlas jej preskočil od hnevu alebo snáď od dojatia. „Ale si dobrý človek. Na to nezabudni,“ dodala, natiahla ruku a pohladila ma. „Si dobrý človek a takí by mali žiť. Súhlasíš?“

Samozrejme som súhlasil, ale nevládal som prikývnuť. Aj starký bol dobrý. Preto som sa o neho staral. Bol mojou rodinou, nemohol som ho nechať skompostovať. Aj Anka bola dobrá. Po-

mohla mi, hoci nemusela. Bez nej by som neprežil na ulici ani tých pár týždňov.

„Tak ja som ti bola dobrá, a ty si teraz chceš len tak umrieť,“ zvrážtila obočie. „Že som sa ja vôbec o niečo snažila. Zbytočná námaha. Vzdávaš sa len tak, bez boja. Si proste slaboch.“

Mala pravdu. Nikdy som nemal veľké svaly, ani fyzické, ani duševné. Keď som sa stretol so silnejším alebo hlasnejším, radšej som ustúpil, ako by som sa mal hádať.

„Ale dedka si zachránil,“ zakontrovala Anka. „Dokázal si ho ukryvať dva roky a staral si sa o neho,“ pripomenula mi.

Nuž hej, pripustil som.

„Tak prečo tu teraz ležíš a zdochýnaš? Prečo neurobiš niečo pre seba, pre svoj vlastný život?“

Pokrčil som plecami, vlastne nepokrčil, lebo by ma všetko zabolelo. Neviem, ako mám prežiť na ulici, v betónovej džungli. V meste. Bez teba, Anka.

Videl som, že sa zamyslela. Potom si nabrala za hrst hliny a začala mi ju sypať na hlavu. „Tak vypadni z mesta,“ zašepkala.

Drobné hrudky mi padali na hrud', na brucho a stehná, chladili. Bolesť vo vnútornostiach otupela, začala ma premkynáť zima. Ankina tvár bledla, ako keby ustúpila do hmly. Bledli aj jej šaty, aj všetko naokolo. Chcel som sa za ňou načiahnuť, ale nevládal som zdvihnúť ruku. Chlad bol celkom príjemný a lákavý.

V tom sa z hmly vynorila jej dlaň a ostro dopadla na moje líce. „Vypadni z mesta, počuješ? Vypadni z mesta!“

S trhnutím som sa prebudil. Cudzia ruka, ktorá po mne šmátrala, sa stiahla späť a vzápätí sa ozvali kroky, ktoré sa rýchlo vzdalovali v tme. Striaslo ma. Ešte stále som cítil drobné hrudky hliny a mal som nutkanie si ich oprášiť.

Do rána som už nezaspal. Uvažovanie o mojom sne mi napodiv pomohlo utriediť si myšlienky, takže ráno som už presne vedel, čo urobím.

Vypadnem z mesta.